

mnom čitanju te prvorazredne povijesne knjige — Ignacijeve *Autobiografije*, koja će ih zasigurno uvesti u daljnje i radosno življenje ignacijevske duhovnosti.

Stoga dugujemo zahvalnost p. Vladimiru Horvatu DI, a također i nakladniku i njegovu timu za objavljivanje knjige, te svim čitateljima želimo korisno čitanje.

Agneza Szabo

Prof. dr. Ante Vukasović, *Moralni profil osobnosti*, Obiteljski centar Zagreb, Zagreb 2008, 62 str.

Knjiga *Moralni profil osobnosti* profesora dr. Ante Vukasovića, redovnoga sveučilišnog profesora u mirovini, jedinstvena je po svome sadržaju i veoma praktična jer donosi dosta konkretnih savjeta za formiranje moralnosti osobe.

U prvom dijelu autor govori o moralnom profilu osobnosti. Svjestan svojih strahova, ograničenja i drugih nevolja, čovjek se ipak nada da je moguće biti sretan i izgrađivati bolji svijet. Pretpostavka za to je čovjekova moralna zrelost, njegova ljudskost, njegova moralna izgrađenost. »Zdrave društvene odnose mora prožimati načelo čovječnosti« (str. 5), kaže autor na početku svoje knjige. On s pravom tvrdi da termini »individuum ili jedinka« imaju vrlo široko, pretežno biološko značenje, te se mogu odnositi na bilo koje živo biće: na ljude ali i životinje. Jedino je čovjek osoba ili ličnost, samo on posjeduje odlike ljudske osobnosti, »intelektualnu i moralnu izgrađenost« (6).

Čovjek je jedinstven i neponovljiv u čitavom svemiru. Njegovu osobnost autor shvaća kao izgrađenu cjelinu, odnosno određenu strukturu »bioloških, psihičkih, socijalnih i moralnih svojstava, osobina i ponašanja« (7). Spomenuta svojstva čine osobnost čovjeka. On je dakle višeslojna cjelina koja djeluje svrhovito. Tjelesno je, psihičko, društveno ali i duhovno biće. Zahvaljujući duhovnoj dimenziji on je i moralno biće, te po svo-

joj moralnosti nadilazi sva druga stvorenja u svijetu. Po moralnosti čovjek je čovjek. Ako zakaže u svome moralnom djelovanju, zakazuje kao čovjek. Dobro je i potrebno brinuti se za zdravlje tijela i psihe, ali je daleko važnije i potrebnije brinuti se za svoju neumrlu dušu, za moralnu izgrađenost svoga karaktera. Ova knjiga profesora Ante Vukasovića izvrsno je sredstvo u postizanju toga cilja.

Autor s pravom kaže da se čovjek ne rađa kao već formirana ličnost, nego to treba u svome životu postati. »Svaki pojedinac tek treba postati osobnost time što svoju prirodno–biološku djelatnost smisleno–djelatno prevladava i očovječuje (humanizira).« (8) Ako čovjek ne radi na izgradnji svoje ličnosti, ostat će bezličan ili dvoličan, a kao takav neće moći ostvariti konačni cilj za koji je stvoren i prema kojemu po svojoj naravi teži, a to je punina sreće, ljubavi, radosti i mira. Tek izgrađena ličnost, duhovno osviještena i moralno formirana za odgovoran i savjestan život može postići puninu sreće za kojom s pravom čitavim svojim bićem čezne.

Cilj pravog odgoja jest izgradnja osobnosti odgojenika u svim njenim vrijednosnim doživljajima. Izgrađena osobnost sjeme je dobre budućnosti. »Obilježava je ljubav prema čovjeku, smisao za vrijednosti i ukrašavaju najplemenitija ljudska odličja.« (9) Izgrađena ličnost je cilj prema kojemu čovjek ide tijekom čitavoga svog života. To je proces koji se odvija u tihom sazrijevanju, kao i u vrevi svakodnevnog života.

U drugom poglavlju autor govori o moralnim relacijama i odnosima. On polazi od uvjerljive činjenice da u životu susrećemo dobre i zle ljude. »Dobre obilježavaju dobra svojstva, odlikuju se dobrim odlikama, a zle prepoznamo po lošim moralnim osobinama.« (11) Dobra, kao i loša moralna svojstva očituju se u međuljudskim odnosima. Spomenute moralne relacije odnose se na osobnu discipliniranost, čovjekoljublje, smisao za obiteljski život, socijaliziranost, do-

moljublje, međunarodno razumijevanje, radni moral, smisao za vrijednosti i bogoljublje. Ove moralne relacije kojima je u središtu čovjek kao moralni subjekt grafički su predočene koncentričnim krugovima i shematski prikazane na 12. stranici knjige. Svaku od spomenutih moralnih relacija autor ukratko i jezgrovito opisuje, sugerirajući pritom konkretne i praktične savjete kako izgraditi u sebi moralno zrelo ličnost.

U trećem poglavlju autor donosi pregled moralnih odlika osobnosti. Uz dobra i poželjna moralna svojstva iznesena su i ona loša i nepoželjna. Sam autor izlaže razlog svoje metodologije koju koristi u ovoj knjizi.

»Usporednim prikazivanjem, a time i upozoravanjem na nepoželjne moralne osobine, željelo se upozoriti i na ona moralna svojstva koja u životu, a poglavito u odgoju mladeži, treba potiskivati i poticati razvitak pozitivnih moralnih odlika ljudske osobnosti.« (22)

Sve osobine su, prema srodnim i moralnim relacijama, raspoređene u 10 skupina:

Odnos prema sebi — osobna discipliniranost (čistoća–nečistoća; urednost–neurednost; skromnost–oholost; razboritost–nerazboritost; umjerenost–neumjerenost; strpljivost–brzopletošć; kulturno ponašanje–nekulturno ponašanje).

Odnos prema drugim ljudima — čovjekoljublje (uljudnost–neprirođenost; susretljivost–nesusretljivost; dobronamjernost–zlodonamjernost; nesebičnost–sebičnost; pouzdanost–nepouzdanost; iskrenost–neiskrenost; komunikativnost–zatvorenost; prijateljstvo — nedostatak smisla za prijateljstvo; čovječnost–nečovječnost).

Spolni, bračni i obiteljski odnosi — smisao za obiteljski život (spolna uzdržljivost — spolna raspuštenost; poštenje u ljubavi i spolnom životu — nepoštenje u ljubavi i spolnom životu; čestitost u bračnom životu — nečestitost u bračnom životu; ljubav i poštovanje obitelji — nedostatak obiteljske ljubavi; odgo-

vorno roditeljstvo — neodgovorno roditeljstvo).

Odnos prema širim zajednicama — socijaliziranost (prilagodljivost–nesocijaliziranost; društvenost–nedruštvenost; privrženost zajednici — nedostatak osjećaja za zajednicu; demokratičnost–nedemokratičnost; socijalna zrelost — socijalna nezrelost).

Odnos prema domovini — domoljublje (osjećaj nacionalne pripadnosti — nedostatak nacionalnoga osjećaja; nacionalna svijest — gubitak nacionalne svijesti; nacionalni ponos — nepoštovanje svoga naroda; rodoljublje — ravnodušnost prema domovini; žrtvovanje za domovinu — izdaja domovine).

Odnos prema drugim narodima — međunarodno razumijevanje (prihvatanje jednakopravnosti naroda — neprihvatanje jednakopravnosti naroda; pozitivan odnos prema drugim narodima — nacionalna ograničenost; međunarodno razumijevanje i tolerancija — podrška politici izrabljivanja).

Odnos prema radu — radni moral (snalažljivost–nesnalažljivost; radna samostalnost — nesamostalnost u radu; ekonomičnost–neekonomičnost; radna požrtvovnost — nepožrtvovnost u radu; marljivost–nemarnost; savjesnost u radu — nesavjesnost u radu; odgovornost–neodgovornost).

Odnos prema vrjednotama — smisao za vrijednosti (primjereno vrjednovanje materijalnih dobara — neprimjereno vrjednovanje materijalnih dobara; pozitivan odnos prema imovini — negativan odnos prema imovini; vrijednosni pristup životu — utilitarističko i hedonističko shvaćanje života; uvažavanje kulturnih postignuća — zanemarivanje kulturnih postignuća; uvažavanje etičkih i duhovnih vrijednosti — omalovažavanje etičkih i duhovnih vrijednosti).

Odnos prema Bogu i svetosti — bogoljublje (vjera u Boga — ateizam; ljubav prema bližnjemu — samoljublje; poštovanje Božjih zapovijedi — odbacivanje Božjih zapovijedi; pripadnost vjer-

skoj zajednici — neprihvatanje vjerske pripadnosti; praktično vjersko življenje — življenje prema ateističkom svjetonazoru).

Važnije značajke osobnosti i karaktera — moralni profil osobnosti (čestitost–pokvarenost; principijelnost–neprincipijelnost; pravednost–nepravednost; odlučnost–kolebljivost; upornost–popustljivost; dosljednost–nedosljednost; slobodoljubivost–ropska podčinjenost; karakternost–beskarakternost; smisao za etičke vrijednosti — nepostojanje smisla za etičke vrijednosti; čovjekoljublje — mržnja u srcu; domoljublje — indiferentnost prema domovini; bogoljublje–bezboštvo).

Knjiga profesora Ante Vukasovića, koja govori o moralnom profilu osobnosti, namijenjena je svim ljudima koji žele biti bolji, pravi izgrađeni karakteri i zrele ličnosti. Na poseban način knjiga je namijenjena roditeljima, nastavnicima i svim odgojiteljima, a zamišljena je i ostvarena kao priručnik moralnog odgoja kako bi odgojitelji lakše i jednostavnije uočili i onda predočili pozitivne moralne odlike u tijeku procesa moralnog formiranja osobnosti.

Tko se bude pridržavao savjeta koje može naći u ovoj izuzetno vrijednoj knjizi, dobro će formirati svoju osobnost i postići karakter koji se odlikuje samostalnošću mišljenja, stavova i djelovanja, pravom slobodom i smislom za odgovornost prema Bogu, drugima i samom sebi, a to su vrijednosti koje bi svaki čovjek koji sebi želi dobro sigurno htio usvojiti i trajno posjedovati.

Kao i svako ljudsko djelo, tako i ova knjiga ima i svojih ograničenja, koja ipak ne umanjuju temeljnu svrhu za koju je napisana i predana javnosti, a to je da bude praktični vodič u formiranju moralno odgovorne i zrele osobnosti. Uvjeran sam da bi manji format (džepno izdanje) bio prikladniji za njezin sadržaj, pa bi ona na taj način zaista i bila praktični priručnik, uvijek nadohvat ruke svi-ma koji sebi žele dobro.

Zahvaljujemo Obiteljskom centru u Zagrebu što je izdalo ovu nadasve potrebnu knjigu, kao i profesoru Vukasoviću na trudu uloženom u pisanje ovoga vrijednog djela, za koje sam uvjeren da će doživjeti više izdanja na korist mladima u procesu odgoja, kao i odgojiteljima kojima je namijenjena teška, ali sveta dužnost izgradnje zrelih i odgovornih osoba na kojima će počivati sreća budućih naraštaja.

Mijo Nikić

Paul M. Quay, *Kršćansko značenje ljudske spolnosti*, Centar za bioetiku, Zagreb 2008, 127 str.

Autor ove knjige je američki isusovac P. M. Quay, poznati pisac s područja obiteljskog morala. Knjiga je nedavno prevedena s engleskog, a tiskao ju je Centar za bioetiku. Autor u svome izlaganju obrađuje kršćansko značenje ljudske spolnosti na dosta jednostavan način. Izlaganje se temelji na Sv. pismu, kršćanskoj predaji i naravnom zakonu. Solidno je i potrebno štivo za odrasle čitatelje. Knjiga zrači kršćanskom svjetlošću u mraku zabluda i smutnji u kojima je danas spolnost svedena na puku senzualnost.

Kršćani na poseban način naučavaju i prakticiraju svetost ženidbe i djevičanstva. U centru kršćanskog života stoje Krist i kršćanska objava. Ljudska spolnost izražava na simboličan način odnos ljubavi između Boga i Crkve. Unatoč čovjekovu grijehu i slabosti na polju spolnosti, Bog ostaje uvijek vjeran svome planu stvaranja, a Isus u svome naučavanju naglašava »kako je bilo na početku«. Bog je stvorio čovjeka u slobodi. Čovjek može zlorabiti svoju slobodu u vidu nevjernosti i razuzdanosti. U svjetlu Kristove poruke vjera i moral idu zajedno. Autor piše: »Pravu sliku ljudske spolnosti — ili bilo čega drugoga u našoj naravi — možemo dobiti samo u onoj mjeri u kojoj je sadržana u Kristu« (str. 18).